

DROMEN EN VISIOENEN

Ik zal mijn geest uitgieten over al wat leeft.
Jullie zonen en dochters zullen profeteren,
oude mensen zullen dromen dromen,
en jongeren zullen visioenen zien. (Joël 3,1)

Zorgen en angsten

Pinksteren is het feest van dromen en visioenen. Maar dromen en visioenen hebben het tij tegen. Als ik met jongeren praat over hun toekomstdromen, hebben ze genoeg te melden. Maar als het gaat over de huidige wereld, zie ik veel zorgen en angsten in jonge harten. Rampen bepalen het wereldnieuws. De klimaatverandering. Aanslagen. En ze lijken ook steeds dichterbij te komen. Bij popconcerten kijk je al anders om je heen. 'Waar zijn de uitgangen?'

Maar niet alleen jongeren maken zich zorgen. Ouderen ook. Over hun eigen toekomst. Want er ligt geen heel leven meer vóór hen. Ze worden kwetsbaarder. Wat als ze afhankelijk worden? Zal er nog genoeg zorg zijn? En wat moet je met al die discussies over voltooid leven? Verwarrend! Maar veel ouderen maken zich nog meer zorgen over hun kinderen en kleinkinderen. In wat voor wereld zullen die straks leven?

Boosheid

Angsten en zorgen doen dromen verdampen. Anderen ervaren alleen maar boosheid, omdat ze wel dromen hebben maar die worden in de weg gezeten. 'Vreemdeling in eigen land' heet een boek dat ik laatst las. Het gaat over boze burgers in Amerika. Ik kwam er de volgende vergelijking tegen. De maatschappij is als een rij waarin de mensen op hun beurt wachten. De rij loopt tot over een berg waarachter de Amerikaanse droom begint. Daar ben je succesvol en rijk. Iedereen hoopt tijdens zijn leven dat de rij opschuift en dat jij er ook komt of desnoods je kinderen die aan de hand hebt. Maar steeds meer mensen hebben het gevoel dat er anderen voordringen. Emigranten. De elite. Zelf komen ze niet meer vooruit, sterker, ze hebben het gevoel dat ze steeds verder naar achteren gaan. De onvrede in de rij neemt daardoor hand over hand toe.

Of de indruk van die mensen klopt, laat ik even voor wat het is. Maar het beeld zou ook weleens op kunnen gaan voor Europa. De toekomstdromen en visioenen van betere tijden zijn als leeglopende ballonnen.

Beurse plekken

De kerk lijkt bij uitstek juist bróedplaats voor dromen en visioen. Maar als ik eerlijk ben, voel ik de moedeloosheid ook weleens over mijn schoenen lopen. Voel ik de pijn om alles wat dreigt of niet lukt – in de wereld, in de kerk, in mijn eigen leven. Een zeurend gevoel van onvervuldheid om wat nooit waar lijkt te worden of om wat voorbijging. Het voelt als beurse plekken op je ziel – onzichtbaar, maar wel voelbaar. Als je er tenminste niet overheen leeft. Want dat doe je al snel. Maar soms laat zich ineens niet meer negeren. Ik ben er zeker van dat ik niet de enige ben.

Maar die melancholie wordt al snel weggemasseerd met peptalk of opgeklopt optimisme. En daar doen we in de kerk misschien soms ook aan mee. Wij verwijten andere geloofsgemeenschappen weleens een happy-de-peppy-geloof. Maar komen opbeurende woorden of opgetogen oproepen tot dadendrang altijd recht uit ons hart? Of dienen ze alleen maar om onze eigen twijfel of pijn te onderdrukken? Dat zou niet goed zijn.

Achter de boodschap van Joël

Ik wil het feestje niet bederven, maar daar ga ik deze Pinksteren eens niet aan meedoen. In plaats daarvan pleit ik voor twee dingen: a) onze eigen en andermans moedeloosheid serieus nemen, b) het vinden van steunpunten in de werkelijkheid voor dromen en visioenen. Die twee dingen heb ik niet van mezelf. Je vindt het bij de profeet Joël.

Joël brengt een boodschap van hoop en vernieuwing. Maar niet een gemakkelijke of goedkope boodschap. Je voelt juist achter zijn boodschap de weerbarstige werkelijkheid. Joël weet van een verschrikkelijke realiteit. Er is grote droogte in het land. En bovendien heeft een sprinkhanenplaag er huisgehouden. Het land is dor en kaalgevreten. Een ramp. Wij mogen dan de rampen dichterbij zien komen, de mensen in Israël *ondergingen* ze. Mens en dier en plant en boom leden er onder. Angst regeerde. Je merkt aan Joëls boodschap. *‘Wees niet bang, akkers. Wees niet bang, dieren van het veld. Een kleed van groen bedekt de woestijn.’* En voor de kinderen van Israël en hun land belooft hij

regen en nog eens regen. Hij noemt het woord vier keer. God zal een nieuw begin maken.

Reden tot hoop

Nee, Joël heeft geen goedkoop wereldbeeld, zo van: klap eens in je handjes, blij, blij, blij. De profeet weet van de machteloosheid en troosteloosheid die het land regeren. Hij deelt er in. Het vormt de donkere achtergrond van zijn vreugdevolle boodschap. Dat is het eerste: de moedeloosheid wordt niet ontkend, maar doorlééfd.

Het tweede is dit. Joël voorziet dat jong en oud weer zullen delen in visioenen en toekomstdromen. Maar die zullen niet *out of the blue* ontstaan. Het zullen geen wensdromen zijn die nergens op gebaseerd zijn. Er is réden tot hoop. De visioenen en dromen zullen ontstaan nadat het nieuwe begin al zichtbaar werd. De visioenen zullen gewekt worden door wat er gebeurt. Iets van buiten zal het vuur aanblazen. Gelovigen leven niet van zelf gefabrieke hoop of doen-alsof. Daar word je alleen maar doodmoe van. De Geest zelf blaast ons nieuwe adem in.

Met twee woorden

De moedeloosheid én de hoop – wie ze niet beide serieus neemt, neemt geen van beide serieus. Op het Pinksterfeest worden we geroepen oog te hebben voor alle twee. De Geest van God leert ons met twee woorden spreken.

Wie de moedeloosheid bij zichzelf steeds wegdrukt, zal dat zeker doen bij die van de ander. Maar dan is echt omzien naar elkaar niet mogelijk. Dan lever je al snel voorbarige troost of overhaaste dadendrang. En die dienen er meestal alleen maar voor om de pijn van de ander op afstand te houden. Maar ambtsdragers en gemeente worden geroepen om de verborgen zorgen en angsten van de ander te lezen. Wij zijn hartenlezers: lezers van het hart van de ander. Dat deden ook de leerlingen van Jezus. Na de hemelvaart van Jezus bleven zij verweesd achter. Maar ze zeiden niet: 'Nou, adieu, tot het Pinksterfeest!', om daarna ieder zijns weegs te gaan. Nee, ze bleven bij elkaar. Om te delen in elkaars gemis en onzekerheden. Om elkaars hart te lezen. Tot Gods uur zou aanbreken. Dat is nog altijd een belangrijke pijler van een geloofsgemeenschap.

Imams

Het lezen van eigen en andermans hart. Daar niet van weg lopen. Maar de Geest van God leert ons met twee woorden spreken. En het tweede is: het lezen van de hoopvolle tekenen. Oog hebben voor de steunpunten voor een visioen. Elkaar daar op wijzen. Ik zag er deze week één. Na elke aanslag in het westen zag je eigenlijk nauwelijks rouwende moslims. Maar kijk naar dit filmpje gemaakt in Manchester (wie het Engels niet machtig is, ik zal het zo vertalen):

<https://www.facebook.com/Channel4News/videos/10154883179186939/>

Imams uit heel Engeland kwamen naar Manchester om de slachtoffers van de bomaanslag te gedenken. Maar ook om zich uit te spreken tegen het geweld gebruikt door moslims. Zij aan zij met een bisschop en een rabbijn lieten zij een teken van hoop zien tegen een pikdonkere achtergrond. Van hoop op een wereld waarin mensen van verschillende talen met één mond spreken. Toen ik het zag werd het ineens Pinksteren in mijn hart. Het waakvlammetje van de hoop laaide ineens op.

De wind

De Geest van God is als de wind: je kunt haar zelf niet zien, je kunt haar alleen merken aan haar effecten. Zoals de wind de vlag doet wapperen, de bladeren aan de boom doet ritselen, het vuur aanwakkert – zo werkt de Geest. Ik zag de Geest werken in de imams die in beweging kwamen. Een steunpuntje in onze dagelijks werkelijkheid voor het visioen van een nieuwe wereld. Een kijkgaatje: klein, maar het kan ineens laten zien dat er een werkelijkheid er achter schuil gaat.

Zo mogen wij, jong en oud, met open ogen in de wereld staan. Elkaars wijzend op de bemoedigende feiten. De kerk zou een databank moeten zijn van bemoedigende feiten. Van wat ik noem: *utopisch realisme*. Realisme, omdat ze de moedeloosheid en de pijn niet verdoezelt, goedpraat zalvend wegmasseert. De Geest van God is ook de Geest die met de schepping kreunt en zucht om al het lijden. Maar de pijn is geboortepijn van een nieuwe wereld en de Geest is de verloskundige. Ze ziet het 'kind' al komen. En dan gaan wij het ook zien. De jongeren voorop. Kijk maar naar Joël. Hij noemt ze twee keer. Alsof hij wil zeggen: God heeft een groot vertrouwen in de volgende generatie.